

FONOLOŠKI I MORFOLOŠKI OPIS GOVORA PODRAVSKIH SESVETA

1. OPĆENITO O GOVORU

Govor Podravske Sesvete¹ zauzima rubno mjesto u podravskom dijalektu kojem pripada. To je najistočniji kajkavski govor u kojem vrijedi pravilo o naglasku na posljednja dva sloga. Granica podravskog dijalekta ide od Seseveta, zatim južno od Kalinovca, Durđevca, Mičetinca, Svete Ane, Rakitnice, Miholjanca, Novigrada, Brega, Jagnjedovca, zapadno od Koprivnice i Drnja, u Prekodravlju od Gotalova i Gole. Sjeverna granica ide Dravom i mađarskom granicom, no podravskom dijalektu pripadaju i neki kajkavski govori u Mađarskoj².

Podjelu podravskih govora mogli bismo provesti s obzirom na refleks praslaven-skih glasova *q i *l. U Sesvetama, Ferdinandovcu, Kalinovcu, Brodiću i manjim okolnim mjestima ti glasovi dali su u. Ta sela čine zasebnu skupinu u dijalektu.

Sesvete i Ferdinandovac imaju u 3. 1. pl. prezenta kontinuantu o < *q dok Kalinovac ima u: a) Sesvete i Ferdinandovac *būd'o'.*; *zov'o'.*; *do:jd'o'.*; *zani:m'ajo.* b) Kalinovac *bud'u.*; *zov'u:* *do:jd'u:*; *zani:m'aju.* Sva navedena sela imaju u inf. i ptc. perf. II. vrste -no- < *-nq-. I u prozodiji ima određenih razlika. Osnovna jedinica u određivanju mjesta akcenta u Sesvetama i Ferdinandovcu je morfološka, a ne akcenatska riječ. Ipak, dok se u Ferdinandovcu mogu pojaviti primjeri kao *doj'ę se*, *po:trebn'o je*, u Sesvetama imamo *d'oję se*, *po:tr'ebno je*. U Kalinovcu se akcentat pred enklitikom pomiče: *nek'ak bi*, *ulaž'ę se*, *zani:maj'u mę t'akve stv'a:ri*, *nosil'i ju*.

¹ Budući da u dosadašnjoj znanstvenoj dijalektološkoj literaturi ne postoji rad koji bi se odnosio na ovaj govor (osim usputnih napomena u opisima susjednih govora), grada je dobivena vlastitim terenskim istraživanjem. Terensko istraživanje provela sam tako da sam snimala i bilježila spontani govor, bilježila odgovore na pitanja iz upitnika OLA i HsDA koja sam dopunjavala vlastitim pitanjima. Ispitnici su birani iz različitih životnih dobi. Svi su rođeni i žive u Sesvetama. Glavni informatori su mi bili Ana Golubić, Bara Svarba, Ivan Golubić, Zora Palačić, Ivan Miloš, Andrija Miloš.

² Ivan Brabec, Kajkavci u dijaspori, HDZ VI, Zagreb, 1982, str. 77.

³ Budući da u govoru Sesveta intonacija nije fonološki relevantna bilježila sam samo mjesto akcenta i duljine znakovima: a) ' za mjesto akcenta i b) : za duljinu. Akcenti su bilježeni samo kad je riječ o tonu akcenta i to uobičajenim znakovima ", ˘ i ~. Značenje riječi bilježila sam samo kod manje poznatih leksema.

2. FONOLOGIJA

2.1. Vokalizam

Sustav vokalskih razlikovnih jedinica, opisanih pomoću tri razlikovna obilježja (difuznost/zatvorenost, kompaktnost/otvorenost, visina/mjesto izgovora), obuhvaća ove foneme:

	visoki/ prednji	niski/ stražnji
difuzni/zatvoreni	i	u
srednji	e	o
kompaktni/otvoreni	ɛ	a

Fonem *i* visoki je, prednji, difuzni/zatvoreni vokal, koji se izgovorom ne razlikuje od *i* u drugim našim dijalektima. Poluvokalno *ɨ* je položajna varijanta fonema *j* i ponaša se kao konsonant.

Imamo dvije jedinice *e*-tipa, zatvorenije, difuznije *e* i otvorenije, kompaktnije *ɛ*. Te jedinice su *e¹* *e²*, dakle jedinice koje su u manjoj udaljenosti od srednjega *e* u nizu mogućih kajkavskih realizacija *e²*, *e¹* i *e¹* *e²*.⁴ Fonematičnost fonema *e* i *ɛ* možemo dokazati sljedećim parovima:

- a) u dugom naglašenom slogu: *kl'ɛ:t* (ptc. pas. gl. *kl'ɛ:t*) – *kl'ɛ:t* (Nsg f »klijet«), *sv'ɛ:t* (adi) – *sv'ɛ:t* (Nsg m »svijet«), *s'ɛ:no* (adv. »svejedno«) – *s'ɛ:no* (Nsg n »sijen«)
 b) u kratkom naglašenom slogu: *s'ɛlo* (Nsg n) – *s'ɛlo* (ptc. perf. gl. *s'ɛsti*), *p'ɛkɛl* (ptc. perf. gl. – *p'ɛči*) – *p'ɛkɛl* (Nsg m »pakao«)
 c) u kratkom nenaglašenom slogu: *dv'o:rɛc* (dem. od *dv'o:r*) – *dv'o:rɛc* (Nsg m. »dvorac«).

Za dugi nenaglašeni slog nisam našla primjera, ali ih vjerojatno ima.

U kratkom zanaglasnom slogu dolazi do redukcije vokala *ɛ*: *d'ɛnəs*, *Kaln'ovɛc*, *p'ɛ:vɛc*, *p'ɛ'anɛc*, *op'a:ɛɛk*, *obl'a:ɛɛk*.

Fonem *u* izgovorom se razlikuje od fonema *u*. Izgovor *u* je bemoliziran, pomaknut naprijed prema glasu *i*. Pri izgovoru usne su zaobljenije nego kod normalnog *u* pa je sličan njemačkom *ü*. Bemoliziranost je kod *u* zalihsna jer nema vokala *u* koji bi bio nebemoliziran. Pavle Ivić vidi uzrok pomaka *u* > *ü* u rasterećivanju kajkavskog vokalskog sistema⁵.

Fonem *o* može imati položajnu varijantu *o⁶*, čija distribucija nije potpuno

⁴ Mijo Lončarić, Bilogorski kajkavski govori, Rasprave Zavoda za jezik 12, Zagreb, 1986, str. 120.

⁵ Pavle Ivić, Procesi rasterećenja vokalskog sistema u kajkavskim govorima, ZFL 11, Novi Sad, 1968, str. 60: »U raznim kajkavskim govorima prenaseljenost sektora *u* – *o* – *o* u vokalskom sistemu bila je ublažena i pomeranjem artikula-cionog mesta *u* i *o* unapred, ka *ü* i *ö*, čime su se ovi vokali udaljili od *o*.

Promenu *u* > *ü* (ili glas sličan vokalu *ü*) zatičemo u četiri međusobno odvojene aree: u Podravini oko Đurđevca i Kloštra, u Bednji, u dolini Sutle i u delu Turo-polja.«

⁶ Pavle Ivić, Procesi rasterećenja vokalskog sistema u kajkavskim govorima, ZFL 11, Novi Sad, 1968, str. 61: »U pomenutim podravskim govorima vokal *o* izgu-bio je fonološku individualnost, ali nije sigurno da je to bilo pre promene *u* > *ü*. Nedostaje nam, dakle pouzdan oslonac za zaključivanje o tome da li je *u* na kaj-kavskom terenu moglo prelaziti u *ü* i bez pritiska foneme *o*.«

određena. Zatvorenija, difuznija varijanta pojavljuje se obično u dugim naglašenim slogovima, na kraju riječi kada je obično i reducirana, u nastavku 3.1. pl. prezenta te u glagola II. vrste, gdje je na mjestu nekadašnjeg vokala *q. Zatvoreno q možemo naći i u kratkim nenaglašenim slogovima.

Fonem a je kompaktan, otvoren, ali se može u dugim, naglašenim i nenaglašenim, slogovima realizirati zatvorenije, kao a: *kl̥a:t'iti se, kol'a:č, b'a:b, kr'a:đem, m'a:šča*.

Slogotvorno ɾ je varijanta konsonanta r pa o njemu na ovom mjestu nije posebno govoriti.

2.2. Vokalizam dijakrono

2.2.1. Kontinuant a *q i *l̥

Praslavenski *q i *l̥ dali su isti rezultat.

U govoru Sessveta to je *ú: v'ú:žek, v'ú:gél, p'ú:t, t'ú:p, s'úsed, z'ú:b, r'ú:ka, g'ú:st, kúd'ela, m'ú:ž, ž'ú:č, v'ú:k, ž'ú:t, v'ú:na, č'ú:n, st'ú:p, s'ú:nce, s'ú:za*. Jedino je u 3. 1. pl. prez. i gl. II. vrste na *-nq- *q dalo o: *jed'o:; mor'o:; den'o:; doneš'o:; pomogn'o:; gri:z'o:; kre:n'o:; vi:kn'o:; ce:p'l'o:; prign'oti se, privin'o:ti, razgn'o:ti, prifrekn'oti, mekn'oti, prišepn'oti*.

2.2.2. Poluglas

Refleks poluglasa nije dao jedinstven rezultat. Na njegovu mjestu danas možemo imati ili *ē* ili *ɛ*. Dijelom se izjednačio s jatom, a dijelom s etimološkim *e* i nazalom *ɛ*:

- a) *d'enes, st'eklo, m'egla, d'eska, t'eňek, st'eza, k'e:sn̥i*
- b) *j'otec, k'onec, p'a:l̥ec, v'e:nec, d'ovec, k'otel, 'ocet, k'olec, gr'izel, b'ežek, p'e:t̥ek, t'e:sen, p'e:vec, kr'a:t̥ek, pr'eš̥el, st'e:blo*.

Fonem *ɛ* pojavljuje se uglavnom na mjestu nekadašnjeg poluglasa ako je slog naglašen, a u zanaglasnom položaju uglavnom imamo *ɛ*, koje se u govoru realizira reducirano. To je generalno pravilo, koje pokazuje brojna odstupanja. Fonem *ɛ* imamo u zanaglasnom položaju u sufiksima za tvorbu deminutiva: *tan'ɛ:rec, v'uglec, k'uk̥ec, br'eš̥ec, č'ajek, c'ovek*. Ali deminutivi mogu imati i nastavak -*ec* i -*ek*: *bar'i:l̥ec, prop'ú:vec, prst'ɛ:nec, obl'a:ček*. Sufiksi -*ec*, -*ec* te -*ek*, -*ek* nisu dublete dok -*eci*-*ek* to mogu biti. Zatvoreno *ɛ* u naglašenom položaju imamo i u primjerima *m'ek̥ek* i *d'enes*. Iznimno imamo *ɛ* u naglašenom položaju u primjeru *st'e:blo*. Na mjestu poluglasa pojavljuje se i vokal *a* u *d'a:n* (ima i dubletu *d'ɛ:n*), *po:ld'a:n, st'arac, j'arac, t'a:st*.

2.2.3. Jat

Jat je u pravilu dao refleks *ɛ* koji se razlikuje od refleksa etimološkog *e* i nazala *ɛ*.

Primjeri: *m'esto, m'era, b'e:l̥, be:ž'ati, p'e:s̥ek, p'ena, zv'e:r, zv'e:zda, t'ɛ:sto, ned'ela, s'eme, s'eči, nev'esta, gn'ɛ:zdo, r'e:ka, zen'ica, sm'ɛ:j, smej'ati se*.

Izuzetno na mjestu gdje bismo očekivali *ɛ* od *ē* nalazimo *ɛ*: *d'ev̥er, v'era*. Isto tako u prefiksu pre- umjesto očekivanog *ɛ* imamo *ɛ*: *pr'ɛ:jti, pr'ekra:t'iti, pr̥el'ɛ:p, pr̥eb'iti*.

Kao da je podrijetlom od jata, fonem *ɛ* nalazimo u primjerima kao *pap'ɛ:r, krump'ɛ:r, vod'ɛ:r, ofic'ɛ:r, glaze:r'ati, beŋone:r'ati, plise:r'ati, galope:r'ati, komande:r'a:ti*.

2.2.4. Etimološko *e i nazal *ɛ

Kontinuant etimološkog *e ista je kao i kontinuant prednjeg nazala, to jest ɛ.

Prema *e imamo: *m'ɛ:d, m'ɛ:ša, v'ɛʃɛl, s'ɛmɫa, ʃ'ɛna*

Prema *ɛ imamo: *j'ɛzik, z'a:jɛc, m'ɛ:so, p'ɛ:t, r'ɛ:d, sv'ɛ:t* (»svet«), *vɛ:z'ati*

Kao i u većini kajkavskih govora, nalazimo *a* prema *e* u leksemima *j'ačmen, ʃ'a:lɛc*. U leksemu *sestra* i u drugim kajkavskim govorima imamo ɛ < *e. Leksemi *k'amɛn* i *k'isɛl* imaju ɛ vjerojatno analoški prema *kam'e:nɛ, kis'e:li* u kojima je ɛ u dugom naglašenom slogu. Vokal ɛ < *e pojavljuje se i u *kl'e:n* i *vl'e:či*. Realizacija ɛ u dugom slogu na mjestu ɛ obična je u tvorbi glagola u izražavanju kategorije svršenosti/nesvršenosti: *dočɛ:k'ati – dočɛk'ati, razmɛ:t'ati – razmɛt'ati*.

Na mjestu prednjeg nazala nalazimo zatvoreno ɛ u *kn'ɛ:z*, a to je vjerojatno posljedica glasovnog okruženja. Kontinuant ɛ pojavljuje se na mjestu *ɛ i u *m'ɛsɛc*. Jedno od mogućih rješenja je da je *-ɛc u *m'ɛsɛc* dalo -ɛc analogno prema deminutivnom sufiksu -ɛc < *-vc. U leksemu *z'a:jɛc* imamo pravilno ɛ < *ɛ.

U leksemima u kojima je došlo do metateze likvida dobili smo različit rezultat. Ako je slog pod akcentom, *e* je dalo ɛ (usp. t. 2.2.3), a ako nije, rezultat je ɛ:

- a) *br'ɛ:za, dr'ɛ:vo, sr'ɛ:da, mr'ɛ:ša, pl'ɛ:va*
- b) *vrɛt'ɛno, slɛz'ɛna*.

U *čɛr'ɛ:p, čɛr'ɛ:vo, čɛr'ɛ:šina* imamo punoglasje. Prvi nenaglašeni vokal je ɛ, a drugi, dugi naglašeni ɛ.

U određenom broju leksema *a* ispred *j* zamjenjuje se s ɛ: *k'ɛj, z'a:kɛj, d'ɛj*. Krajnje *j* može otpasti pa imamo *k'ɛ, z'a:kɛ, d'ɛ*.

2.2.5. Pojava proteze

Pojaва proteze nije dosljedna, obuhvaća samo određeni broj leksema i nije utvrđena neka određena pravilnost.

Ispred vokala *u* pojavljuje se protetsko *v*: *vʉdr'iti, vʉ:sn'ice, v'ʉjɛc, v'ʉ:va, v'ʉ:zɛk, v'ʉgɛl*.

Protetsko *j* pojavljuje se ispred vokala *a* i *o*: *japɛr'ɛ:ka, japɛr'ica, j'apa, j'a:na, j'oko, j'otɛc, j'ogɛn, j'o:n, j'onda* te sporadično ispred ɛ: *j'ɛ:va*.

Protetsko *h* ispred *r* imamo u *h'rž, h'rža, hrv'ati sɛ, hrv'aɛɛ*, ali se na njegovom mjestu može pojaviti i reducirani vokal ɔ.

2.2.6. Kontrakcije i ispadanja vokala

Pojaва dva ista vokala jednog pored drugog, a da se ne kontrahiraju moguća je na granici morfema: *zaa:rj'ati, zaa:ʃ'ati*. Zijev je moguć i u skupini *au*: *p'auk, paʉz'ina*.

Do kontrakcija nakon ispadanja konsonanta vrlo često dolazi u:

- a) posvojnih zamjenica: *m'a: s'ɛstra, m'ɛ:ga br'ata, v'ɛ:mʉ Štef'ini, sv'ɛ:mʉ čov'ɛkʉ*
- b) prezentu: *p'ɛ:m, p'ɛ:ʃ, p'ɛ:, p'ɛ:mo* (»idem«)
- c) prilogu *sɛj'ɛno, s'ɛ:no*
- d) brojeva: *jɛdɛn'a:jst, dvan'a:jst, trin'a:jst, dv'a:jst*

Prilozi *k'ak, on'a:k, s'im, t'am, s'ad, on'ʉ:d, t'ʉ:d, k'ʉ:d* redovno su bez krajnjega *o* i *a*.

2.3. Konsonantizam

Konsonantski sustav govora Podravske Sesvete obuhvaća suglasnike koje prema artikulacijskom kriteriju možemo prikazati tabelom:

	Zatvoreni		Tjesnačni		Afrikate		Nazali	Likvide	
	B	Z	B	Z	B	Z			
Bilabijali	p	b					m		
Labiodentali			f	v					
Dentali	t	d	s	z	c	ɟ	n	l	r
Palatali			š	ž	č	ʃ	ɲ	ʎ	j
Velari	k	g	h						

Sonanti su *j, l, ʎ, m, n, ɲ, r* i *v*.

Fonem *h* je bezvučan, ali mu je bezvučnost zalihosna jer nema svog zvučnog parnjaka.

Fonem *f* je bezvučni parnjak fonema *v*: *kr'a:fski, mr'a:fk'ati, mr'a:fca, p'e:fca*.

Fonem *ɟ* pojavljuje se na mjestu fonema *z* u skupovima *zg* i *dz*: *drú:zg'ati, dr'e:zg'a, ɔzvɔn'eti, ɔai:v'ati, ɔɔ'a:ʒ* te u glagola druge vrste *bɛʒn'oti, zdrúʒn'oti*. Imamo ga i u leksemima *m'ɔʒek, b'eʒek*. U izgovoru se pojavljuje u sandhi poziciji kao varijanta fonema *c*: *l'ovɛʒ bɛʒ, mr'a:vɛʒ bɛʒ'i*: i sl. Možemo mu dati status fonema, a time se popunjava prazno mjesto zvučnog parnjaka fonema *c* pa dobivamo korelaciju afrikata:

Za fonem *č* može se reći kao i za većinu kajkavskih govora da je izgovorom između štokavskog *č* i *ć*. Nešto mekše izgovara se u skupu *šč*.

Jednako tako je i s izgovorom fonema *ʒ* koji je na sredini između *ʒ* i *ʒ̣*, a nešto mekša realizacija je u skupu *žž*. Fonem *ʒ* se ispred zvučnih suglasnika pojavljuje kao pozicijska varijanta fonema *č*.

Fonem *j* se može ostvariti kao spirant *j*: *j'apa, jag'oda*, kao poluvokalno *j*: *vɔj'e:ga, svoj'e:mú, pri'e:l, pri'e:tel*, a u određenim pozicijama, najčešće na kraju riječi, može se potpuno izgubiti: *k'e, z'a:kɛ, gr'a: (gr'a:j = grah)*. Jednako se ponaša i u sandhi poziciji.

Zvučni konsonanti na kraju riječi ostvaruju se ili zvučno ili poluzvučno: a) *ml'a:d, z'i:d, gr'a:b, b'o:g, mr'a:z, pl'a:z, pr'ú:ʒ* («šljunak»), *pl'a:v*, b) *gr'a:d, z'o:b, pl'ú:g, č'ɛʒ, kr'i:ž, sm'ú:ž, b'alav*, rjeđe dolazi do potpune neutralizacije. Do potpune neutralizacije zvučnih i bezzvučnih konsonanata dolazi u sandhi poziciji ako iza zvučnog konsonanta dolazi bezzvučni: *ot kr'ova, pot pl'otom*.

Prijedlog *v* može se ostvariti u dvije fonetske alternante, *v* i *f*: *v gl'a:vi, f p'ark*. Realizacije *vú* i *θ* su fonološke varijante.

Prijedlog *z* ima fonetske varijante: *z* (*z m'enom*), *s* (*s k'ū:nom*), *š* (*š ň'e:m*) i *ž* (*ž štr'o:m*), te fonološku varijantu *Ø*. Isto je i s prijedlogom *k* koji ima fonetske varijante *k* (*k p'e:či*), *g* (*g bežeŋ'i:kū*) te fonološku varijantu *Ø*.

2.4. Konsonantizam dijakrono

2.4.1. Konsonant *h*

U inicijalnom položaju konsonant *h* se gubi: *r'a:na*, *ra:n'iti*, *'očū*, *o:d'ati*, *rpē:n'ica*. Konsonantski skup *hv-* zamjenjuje se sa *f*: *f'a:la*, *fa:l'iti*. U medijalnom položaju iza stražnjih vokala obično je zamijenjen s *v*, a iza prednjih i iza vokala *a* s *j*: *b'kva*, *m'kva*, *j'ū:va*, *ra:s'ove*, *t'i:ja*, *štij'ati*, *mej'uma*, *sn'ēja*, *grej'ota*, *mač'aja*. I u medijalnom položaju često dolazi do ispadanja: *stra'ota*, *prn'o:ti*, *v'riē*, *zden'oti*, *graor'ica*. Isto se tako ostvaruje i u finalnom položaju, kao *v*, *j*, ili *ó*: *s'ū:v*, *gl'ū:v*, *potep'ū:v*, *'orej*, *m'e:j*, *sm'e:j*, *t'i:j*, *gr'a:j/gr'a:*, *v'r:j*, *'odma*. Pojavljuje se gdje mu po etimologiji nije mjesto: *hrv'a:č*, *hrv'ati se*, *h'rčav*, *har'e:na* (tjednik Arena).

2.4.2. Konsonanti *l* i *ʃ*

Fonemi *l* i *ʃ* izgovaraju se jednako kao i u hrvatskom književnom jeziku. Ne dolazi do umekšavanja *l* ispred prednjih vokala. Dijakronijski gledano nepromijenjeno *l* ispred vokala prednjeg niza imamo u primjerima: *lis'ica*, *l'i:st*, *l'ipa*, *l'e:d*, *kl'e:n*, *l'egēk* i sl. Leksikalizirano *ʃ* ispred prednjih vokala na mjestu *l* imamo u primjerima: *streʃ'iti* (prema ovom obliku i *str'e:ʃa*, ali *str'e:ʃec*, *'odstreʃ*) *p'i:iti* (i *p'i:ʃa*), *deʃ'iti* (ali *d'e:ʃ*, *d'elba*), *beʃ'ilo* (ali *beʃ'i:tnak*), *s'o:ʃ*, *fa:ʃ'iti*, *moʃ'iti*, *moʃ'tiva*, *gu:ʃ'iti*, *cvil'e:ʃ*, *cvil'i:m* i dr. Pojavu sekundarnog *ʃ* imamo i u *m'eʃla* i *ʃubēn'ica*. Kontinuant prsl. **lj* može biti *ʃ*: *kūd'eʃa*, *k'ū:koʃ*, *ʃū:di*, *nēd'eʃa*, *v'o:ʃa* ili dolazi do depalatalizacije *ʃ* > *l*: *gl'iva*, *sl'iva*, *l'ū:ska*, *l'ū:t*, *m'o:ʃec*, *kl'ū:č*, *kl'ū:n*, *blūv'ati*, *plūv'ati*, *klūv'ati*. Prema prsl. labijal + *j* dolazi u današnjem govoru Sessveta *ʃ*: *gr'ablē*, *plūv'ati*, *klūv'ati*. Prema prsl. labijal + *j* dolazi u današnjem govoru Sessveta *ʃ*: *gr'ablē*, *z'emʃa*, *k'apʃa*, *kon'opʃa*. Na mjestu prsl. **lvj*: imamo *ʃ*: *z'eʃ:ʃe*, *v'eʃ:ʃe* a isto na mjestu labijal + **vj*: *zdr'a:vʃe*, *kr'a:vʃi*, *divʃ'i:*, *gr'ablē*, *g'r:mʃe*. Vidimo da je u sadašnjem govoru distribucija fonema *l* i *ʃ* prilično složena i teško je utvrditi neko određeno pravilo.

Na mjestu izvornoga *l* u posuđenicama iz njemačkog jezika u govoru Sessveta podjednako dolazi i *l* i *ʃ*: *m'anʃlin*, *bic'iklin*, *šar'a:ʃzlin*, *kr'a:ʃglin*, *o:bl'ati*, *p'a:ʃitlin*, *kr'iglin/kr'iglin*.

2.4.3. Konsonanti *n* i *ŋ*

Prema prsl. **nj* imamo *ŋ*: *kū'iga*, *k'o:ŋski*, *r'a:žēŋ*, *me:ŋ'ati*, a isto i prema **nj*: *sp'a:ŋe*, *kam'e:ŋe*, *peč'e:ŋe*, *kūv'i:ŋa*, *sv'i:ŋa*. U skupu *gn-* sonant *ŋ* se depalatalizira u *n*: *gn'i:l*, *gn'ida*, međutim, danas, pod utjecajem hrvatskoga književnoga jezika češće se pojavljuju oblici *gn'i:l*, *gn'e:zdo*, *gn'ida*. U nekim pozicijama kada se nađe ispred i *n* se palatalizira u *ŋ*: *žēŋ'iti*, *bežeŋ'i:k*, *m'e:ŋiuk*, *začŋ'iti*, *čin'iti se* te u leksemima *gn'o:j*, *mr'eŋa*.

Imenice koje ispred nastavka *-ek* u nominativu imaju *ŋ*, u ostalim padežima, nakon ispadanja nepostojanog *e*, imaju *n*: *op'a:ŋek*, *op'a:nka*, *opa:nk'o:v*, *p'r:ŋek*, *p'r:nka*, *p'r:nki*, *g'aŋek*, *g'anika*, *gr'l'a:ŋek*, *gr'l'a:nka*, *gr'l'a:nki*.

Skup *ml* stoji prema *mū* u *skml'ati*, *d'i:mʃak*, *dimʃač'a:r*, te prema skupu *vn* *raml'ati*, *z'amʃan*: prema *zn* nalazimo *zl* u riječi *zlam'eŋka*.

2.4.4. Palatalno r'

Na kraju riječi i ispred konsonanata kao i u većini kajkavskih govora palatalno r' se depalataliziralo: *krav'a:r*, *lonč'a:r*, te prema tom obliku i Gsg *krav'a:ra*, *lonč'a:ra*. Tako je i u primjerima *več'ę:ra*, *z'ora* gdje bismo očekivali rj. Kajkavski razvoj r' > rj je u *m'o:rje*, 'orjem, *šk'a:rje*, *vm'orjen*, *zgova:rj'ati*, *stva:rj'ati*, *zame:rj'ati*, *g'orje* (komp. od *l'ošę*).

2.4.5. Gubljenje suglasnika u suglasničkim skupovima

Zbog pojednostavnjivanja suglasničkih skupova dolazi do ispadanja ili do zamjene jednog suglasnika drugim.

Sonant *v* se vrlo često ispred konsonanata gubi: *t'ork*, *l'a:t*, *d'ovęc*, *l'a:s*, *la:d'ati* (»pravljati kime«) ali *vla:d'ati se* (»ponašati se«). Ispada i iz skupine *tvr*: *t'r:d*, *čęt'r:ti*, *čęt'ręk*, te iz skupine *svr*: *sr:b'ęti*.

O gubljenju suglasnika *h* bilo je već govora.

Inicijalno *p* otpalo je u leksemu *t'ič* i njegovim izvedenicama, a tek se sporadično pojavljuje u *pšen'ica*. Skup *pč* u pčela zamijenjen sa *čm* pa imamo *čm'ęla*.

U početnom položaju gubi se *g* ispred *d*: *d'ę*.

U medijalnom položaju gubi se *d* ispred *n* u *jęn'o:ga*, *j'ęna*, *tij'ęno*.

Disimilaciju *dl* u *gl* nalazimo u leksemu *gl'ę:vo*.

2.4.6. Razvoj *tj, *dj

Prsl. *tj dalo je *č*: *pl'ačęn*, *vr'ačal*, *sv'ę:ča*, *pl'ę:ča*, *mač'aja*, *pl'ų:ča*.

Prsl. *dj dalo je *ž*: *m'ęža*, *pr'ęža*, *ž'ę:ža*, *pos'ažęn*.

2.4.7. Skupovi *stj, *skj, *zdj, *zgj

Skupovi *stj i *skj dali su *šč*: *k'rščęn*, *p'ųščan*, *kn'iščęn*, *pi:šč'ati*, *dęšč'ica*, 'i:ščęm.

Skup *zdj dao je *žž*: *dr'ožža*. Za skup *zgj nemam potvrda.

2.4.8. Skupovi *čbr-, *čer-

Prs. skup *čbr promijenio se u *cr*: *c'r:n*, *cr'l'ę:n*, *c'r:v*, *crn'ica*, a prema prsl. *čer- imamo *čęre-* gdje je dugo *e* izjednačeno s refleksom jata: *čęr'ę:šna*, *čęr'ę:p*, *čęr'ę:vo*.

2.4.9. Skupovi *twj, *dwj

Ovi skupovi u govoru Sesveta daju *tj* i *dj*: *l'i:stję*, *pr'ų:tję*, *kostj'o:m*, *mastj'o:m*, *gr'o:zdję*, *sadj'ę*.

2.5. Prozodija

U govoru Sesveta fonološku vrijednost ima samo jedno prozodijsko obilježje. Razlikovnu funkciju ima samo kvantiteta. Silina, odnosno mjesto naglasaka nije fonološki relevantna jer ovisi o duljini posljednjeg sloga. Modulacija, opreka uzlaznost/silaznost također nema fonološku vrijednost. Ostvarivanje uzlaznih i silaznih tonova uglavnom ovisi o rečeničnoj intonaciji. U pogledu mjesta naglasaka postoji ograničenje: mjesto akcenta fiksirano je na posljednja dva sloga u riječi, odnosno na tri posljednje more u riječi.

Na posljednjem dugom slogu uvijek stoji naglasak. Posebno je to karakteristično za neke paradigmatske morfeme u kojima je duljina uvijek na ultimi, npr. Gsg im. ž. r. *žen'e:*, *teč'e:*, *tra:v'e:*, *bab'e:*, *lopat'e:*; Isg im. ž. r. *žen'o:m*, *teč'o:m*, *tra:v'o:m*, *bab'o:m*, *lopat'o:m*; prez. *vel'i:m*, *čin'i:m*, *let'i:m*. Na ultimi imaju naglasak i izvedenice *kop'a:č*, *or'a:č*, *bogat'a:š*, *gospod'a:r*, *rast'i:k* i sl.

Ako je ultima kratka, naglasak je na penultimi. Može biti dug ili kratak. Dugi se naglasak može ostvariti kao cirkumfleks ili kao akut. U neutralnom iskazu ponajčešće se ostvaruje cirkumfleks, akut se može pojaviti tek u vezi s rečeničnom intonacijom.

Sve zanaglasne duljine su pokraćene: *k'okoš*, *n'osim*. Slog može biti dug samo ako je pod naglaskom ili ako se nalazi ispred naglašenog sloga. Duljine su veoma važno fonološko sredstvo jer su druga prozodijska sredstva irelevantna. Ako se naglasak pomiče s dugog sloga prema kraju riječi duljina ostaje.

Primjeri: *v'i:šna* – *vi:šn'e:*

r'ú:ka – *rú:k'e:*

pl'a:vi – *pla:v'omú*

gúr'a:vi – *gúra:v'omú*

pripov'e:dam – *pripove:d'amo*

Duljina može biti sasvim na početku riječi, daleko od naglasaka: *po:dlaktic'e:*, *če:panic'e:*, *pi:sanic'a:m*, *o:navic'o:m* (»hunjavica«). Duljine mogu stajati i ispred dugih i ispred kratkih naglašenih slogova. Obično se realiziraju malo uzlazno.

U distribuciji prozodijskih sredstava nema ograničenja s obzirom na otvorenost i zatvorenost ultime, ona može biti naglašena bez obzira da li je otvorena ili zatvorena: *goric'a:j*, *pi:ščok'o:v*, *žen'e:*, *vel'i:*.

Odstupanje od pravila o naglasku na posljednja dva sloga imamo kod zamjenica kod kojih može biti naglašen i slog koji se nalazi dalje od pretposljednog prema početku riječi: *s'ačiji*, *n'ičiji*, *s'akakov*, *n'ikakov* i u sandhiju (v. dalje: Klitike).

2.5.1. Klitike

Glagolske i zamjeničke proklitike i enklitike su uvijek nenaglašene, naglasak nikada ne prelazi na njih: *v'iděl sēm*, *d'ošel jē*, *n'e:ma ga*, *don'esi mi*, *si si z'e:l* (»jesi li si uzeo«).

Kada prijedlog stoji ispred nenaglašenog oblika zamjenice obično dobiva dugi naglasak: *n'a: mē*, *p'o: nū*, *pr'e:d mē*, *p'o: tē*, *v'ú: tē*. Ispred naglašenih zamjeničkih oblika prijedlozi ostaju nenaglašeni: *na m'ēnē*, *po n'ū:*, *pred s'ēbē*, *po t'ēbē*, *vú t'ēbē*.

Kratki akcenat možemo imati na prijedlogu koji stoji uz neke imenice u akuzativu smjera i kretanja: *n'a stol*, *p'od stol*, *n'a kraj*. Ta pojava vezana je uz ograničeni broj leksema. Običnije je da naglasak ostaje na imenici.

Klitike ne utječu na promjenu mjesta akcenta u riječi. Kao osnova za određivanje mjesta akcenta uzima se morfološka, a ne akcenatska riječ, kao u nekim drugim podravskim govorima. To bi mogao biti jedan od kriterija za dalju potpodjelu podravskog dijalekta.

2.5.2. Prozodija dijakrono

Govor Sesveta ide u Ivšićevu IV₈ grupu, u koju prema njemu ulaze Bregi, Novigrad, Virje, Đurđevac i dr. Mijo Lončarić ovoj grupi pridružuje Jagnjedovec i Miklinovec iz Ivšićeve IV₇ grupe. »Fonološki imamo danas i u Virju i u Jagnjedovcu

isti sustav suprasegmentnih obilježja. Različiti utisak koji dobivamo slušajući te govore rezultat su različite fonetske realizacije istih fonoloških relevantnih obilježja.⁷ Različiti dojam proizlazi iz toga što se u Virju duga naglašena penultima u govoru realizira pretežno silazno, a u Jagnjedovcu uzlazno. Karakteristika te grupe općenito, a tako i govora P. Sesveta, ograničenje je akcenta na posljednja dva sloga u morfološkoj ili akcentatskoj riječi. Posljednji slog je naglašen samo ako je dug, i to na njemu imamo samo akcenat sa silaznom intonacijom, tako da je *leti*, *koši* prešlo u *lěti*, *kǒši*.

Akcentat je s kratke oksitone prešao na penultimu, i to, na kratkom je slogu dao $\sim$: *ženā* > *žēna*, *betvō* > *bēvto*, *selō* > *sēlo*, a na dugom $\sim$: *vinō* > *vīno*, *jēmō* > *jēmo*, *težākā* > *težāka*, *dūšā* > *dūša*. Međutim, opreka po intonaciji se u toj grupi, a tako i u Sesvetama, izgubila, tako da svaki $\sim$ može biti zamijenjen s $\sim$ i obrnuto. Međutim, čini se da se novi akut u govoru Sesveta rjeđe zamjenjuje cirkumfleksom.

Metatonijski cirkumfleks ponekad izostaje, pa umjesto njega imamo $\sim$ ili fiksiranje $\sim$ akcenta na posljednjem slogu:

- a) *čēstar*, *mlǐnar*, *rib̌niak*, *pātǩ*, a može odstupiti od pravila *ribǐč/ribǐč/ribǐč*, *bābin/bābin*, *gāvran/gāvran*
- b) Kod zamjenica: *z mēnom*, *iēbom*, *sēbom* i *mēnōm*, *tēbōm*, *sēbōm*
G i Isg f se analogno prema *ženē*, *ženōm* izjednačio u svih imenica ž. roda: *lopatē*, *jagodē*, *sekirē*, *sramotē*, *lopatōm*, *jagodōm*, *sekirōm*, *sramotōm*
Npl n *lēta*, *mēsta*, ali *korīta/korīta/korīta*
Gpl f ujednačeno ima akcenat na ultimima: *jagōd*, *šibic*, *pšēnic*
Gpl n *pōvēšem*
L i Ipl m i n imaju akcenat na ultimima: *orējē*, *korītē/korītē*, *čovekē*
Ipl f *ženām*, *babām*
Pridjevi i brojevi: *slābi*, *sīti*, *bogāti*, *novēši*, ali *vēkši*, *pīvi*, *trēci*, ali *drūgi*
Lsg m *rīti*, *počēkū*, *orējū*
- c) Present: *vidim*, *rēžēm/rēžēm*, *čūjem/čūjem*, *kúpūjem/kupūjem*, *mīstim/mīstim*, *dēlam*
Ptc. pret. pas. *prēdēn*, *mūčēn*, *rēzan*
Ptc. pret. akt. m *grīžēl*, *dīgēl*, f *jēla*, *krāla*, *gorēla*
- d) U zatvorenim slogovima: *vīšnia*, *zājci* (*zājec*), *pāci* (*pālec*), *čerēšnia*, *pondēlēk*, *lišičji*, *pšēnični*, *gōrii*, *rūška/rūška*, *trgovci/trgovci*, *sredni*
- e) *svōra*, *slōga*
- f) *otāva*, *kōža*, *mēla*, ali *oprāva*
- g) *f iži*

Svaki metatonijski $\sim$ može biti zamijenjen s $\sim$.

Metataksa je najvažnija za razumijevanje razvoja akcentuacije ove grupe. Već sam rekla da se akcenat pomiče s posljednjega sloga, ali regresivna metataksa ne ide dalje od penultime. S početnih slogova akcenat se pomiče prema kraju riječi: *jāgoda* > *jagōda*, *lōpata* > *lopāta*, *mlātimo* > *mlātimo*, *mlātiti* > *mlātitī*.⁸

Vjerojatna će biti pretpostavka da su se $\sim$ i $\sim$ prije pomicanja izjednačili tako da unakrsne metatonije najvjerojatnije nije bilo. Akut i cirkumfleks su se međusobno izjednačili, a novi akut npr. *dūša* mogao se realizirati samo uzlazno, a i u današnjem govoru se češće tako realizira.

⁷ Mijo Lončarić, Jagnjedovački govor, HDZ IV, Zagreb, 1977, str. 223.

⁸ Stjepan Ivšić, Jezik Hrvata kajkavaca, LjJA 48, Zagreb, 1935, str. 73.

Uzroke fiksiranja akcenta na dva posljednja sloga u podravskom dijalektu M. Lončarić vidi u sličnim tendencijama u drugim srednjoevropskim slavenskim jezicima. Zakon dvaju slogova navodi kao onaj elemenat koji genetski i strukturalno izdvaja ove govore u poseban dijalekt ravnopravan ostalim dijalektima u okviru kajkavskoga narječja.⁹ Tako umjesto dvije revolucionarne grupe (po Ivšiću), imamo tri, gdje podravski dijalekt zauzima posebno mjesto, s karakterističnom akcentuacijom na posljednja dva sloga, koja mu daje status zasebnoga dijalekta.

3. MORFOLOGIJA

3.1. Imenice

3.1.1. O-deklinacija

	Muški rod	
Jednina		Množina
N - 0		-i
G - a		-o:v/-e:v, -0
D - ū		-e:, -om/-em
A - 0, -a		-e
V - 0, -o, -e		=N
L - ū		-e:
I - om		-e:

Imenice muškog roda dekliniraju se velikim dijelom po bivšoj nepalatalnoj o-deklinaciji. Neke imenice mogu biti m. i ž. roda pa se dekliniraju po o- i po a-deklinaciji, npr. Nsg. m *c'ip'el*, Gsg *cip'ela*, Nsg f *cip'ela*, Gsg *cip'el'e*. Imenice tipa *n'oket*, *p'a:l'ec*, *l'aket* u Nsg imaju nepostojano -e-. Imenice *j'arac* i *st'arac* imaju u N nepostojano -a-. Imenica *č'ov'ek* u značenju »čovjek, ljudsko biće« ima u pluralu supletivni oblik *l'ūdi*, a u značenjima »muž, suprug, odrastao muškarac« plural mu glasi: *čov'ēki*.

Oblici za dativ i lokativ jednine su isti, no ponekad se mogu akcenatski razlikovati: Dsg *k st'olū*, *k p'odū*; Lsg *na st'o:lu*, *na p'o:dū*.

Akuzativ singulara m. r. za neživo izjednačen je s genitivom: *gl'ed'i:m bicikl'ina*, *o'čū kr'ūva*. Uz prijedloge je jednak nominativu: *pod kap'ū:t*, *za n'a:stir*, *na n'a:red*, *v l'e:s*, *za kap'ū:t*. Akcenat kod akuzativa kretanja i smjera može ponekad prijeći na prijedlog: *n'a stol*, *p'od stol*, *n'a kraj*.

Vokativ općih imenica morfološki je uglavnom izjednačen s nominativom.¹⁰ Ipak, neke imenice mogu imati poseban oblik za vokativ. Hipokoristički muških imena mogu imati nastavak -o: *F'abo* (od Fabijan), *L'ojo* (Nsg *L'ojs*), *Št'efo* (Nsg *Št'ef*). Poznati su kajkavski oblici vokativa, jednaki nominativu: *Št'efek*, *L'oježek*,

⁹ Mijo Lončarić, Jagnjedovački govor, HDZ IV, Zagreb, 1977, str. 235.

¹⁰ Zvonimir Junković, Jezik Antuna Vramca i podrijetlo kajkavskoga dijalekta. Rad knj. 363, Zagreb, 1972, str. 130: »Gubljenje vokativa je posljedica slabog funkcionalnog učinka: svaka je vijest upućena sugovorniku, te je suvišno isticati posebnim nastavkom ono što proizlazi iz govorne situacije. Vokativ se često čuva tamo gdje je semantički obogaćen, tj. gdje ne služi isključivo za dozivanje.«

Ivek. Oni se ponekad upotrebljavaju u pejorativnom značenju. Ograničeni broj imenica može u vokativu imati nastavak -*ę*: *k'ume*, *br'ate*, *B'ože*, *živ'ote*. Te imenice imaju i vokativ izjednačen s nominativom, ali su oblici koji završavaju na -*ę* češći.

Instrumental ima samo nastavak - *om* bez obzira da li osnova završava palatalom ili ne. Ovaj se nastavak razlikuje prozodijski od nastavka instrumental ženskog roda. Za razliku od ž. r. nikad nije naglašen: *z bonč'ekom*, *p'ú:tom*, *s kop'a:čom*, *s'írom*, *pl'úgom*.

U pluralu obično, kao i u većini govora, nema infiksa -*ov*/-*ev*-: *n'o:ži*, *b'ati*, *v'rji*, *r'ogi*, ali se mogu pojaviti i primjeri kao: *vrag'ovi*, *bog'ovi*, kod kojih je običnija duga množina.

Nepalatalne osnove u Gpl dobivaju nastavak -*o:v*: *breg'o:v*, *oblak'o:v*, *ja:rk'o:v*, a osnove koje završavaju palatalom ili konsonantom *c* mogu imati i -*o:v* i -*e:v*: *kole'o:v/kole'ę:v*, *stole'o:v/stole'ę:v*, *je:ž'o:v/je:ž'ę:v*, *za:jc'o:v/za:jc'ę:v*, *te:lič'o:v/te:lič'ę:v*, *smú:ž'o:v/smú:ž'ę:v*. Akcenat je uvijek na nastavku. Vrlo su rijetke imenice muškog roda koje imaju u Gpl morfem -*Ō:now'a:c*, *zú:b* (Gpl imenice *z'ú:bi* koja ima samo pluralne oblike, a znači »usta«). Imenica *z'ú:b* (u istom značenju kao i u standardnom jeziku) ima Gpl *zú:b'o:v*.

DLI pl imaju izjednačen nastavak -*ę* koji je nastao najvjerojatnije prema starom lokativnom nastavku -*ěv* iz nepalatalne promjene: Dpl *čovek'ę*, *no:ž'ę*, Lpl *na oblok'ę*, *v ja:rk'ę*, Ipl *s ce:pc'ę*, *kole'ę*, *z ore:j'ę*. Taj se nastavak rijetko pojavljuje u kajkavskim govorima. Međutim, uz taj postoji i podsustav u kojem se u dativu pojavljuju i stari nastavnici -*o:m*/-*ę:m*. Nepalatalne osnove dobivaju nastavak -*o:m*: *čovek'o:m*, *ma:jstor'o:m*, *vú:k'o:m*, a palatalne mogu imati i jedan i drugi: *lovč'ę:m/lovč'o:m*, *kopa:č'ę:m/kopa:č'o:m*, *mo:lc'ę:m/mo:lc'o:m*. Ipak, kod palatalnih osnova prevladava morfem -*ę:m*. Nastavnici u DLI pl su uvijek naglašeni.

N i V pl morfološki su izjednačeni.

Uz brojeve 2, 3, 4 dolaze dualni oblici: *dv'a*: *br'ata*, *tr'i*: *čov'eka*, *čet'iri* *r'a:sta*, *dv'a*: *or'ęja*. Uz broj pet i dalje dolaze imenice u Gpl *m'oja* *m'a:jka* *je im'ala* *p'ę:ti*: *n'o:v*, *d'ošla* *je š'ę:st* *čovek'o:v*.

Srednji rod

Jednina	Množina
N -o, -ę	-a
G -a	-i, -Ō
D -ú	-ę
A = N	= N
V = N	= N
L -ú	-ę
I -om	-ę

Promjena imenica srednjeg roda uglavnom se poklapa s promjenom imenica muškog roda. U Gpl imamo osim starog -*Ō* i nastavak -*i* iz i-deklinacije. DLIpl imaju nastavak -*ę*: i za razliku od muškog roda u dativu ne nalazimo stare nastavke -*o:m*/-*ę:m*: Dpl *se:l'ę*: (Nsg *s'ęlo*), *po:l'ę*: (Nsg *p'olę*), *bęv'ę*: (Nsg *b'ęvŏ*), *pi:sm'ę*: (Nsg *p'i:smŏ*); Lpl *po gńę:zd'ę*: (Nsg *gń'ę:zdo*), *na za:dn'ę*: (Nsg *z'a:dno*); Ipl *s čędi:l'ę*: (Nsg *čęd'ilo*), *z drža:l'ę*: (Nsg *drž'a:ļę*).

NAV singulara i plurala su izjednačeni.

U srednjem rodu pojavljuje se dualni oblik uz brojeve 2, 3, 4: *tr'i*: *l'ęte*, *čet'iri* *dr'ę:vę*, *dv'ę*: *s'ęle*, *tr'i*: *b'ęvę*, *čet'iri* *kop'ite*. Ti oblici su arhaičniji, sada se češće

pojavljuje oblik izjednačen s Gsg: *tr'i: l'eta, čet'iri dr'e:va, dv'a: s'ela, tr'i: b'etva, čet'iri kop'ita, dv'a: zrc'ala, tr'i: p'i:sma*.

3.1.2. A-deklinacija

Ženski rod

Jednina	Množina
N -a	-e
G -e:	-0, -i
D -i	-a:m
A -u	-e
V = N, -o	= N
L -i	-a:m, -a:j
I -o:m	-a:m, (-ami)

Kao i u standardnom jeziku, kod imenica ženskog roda izjednačile su se nepalatalna a- i palatalna ja-deklinacija prema palatalnoj deklinaciji. U vokativu, kod imenica koje imaju za njega poseban oblik, dolazi nastavak -o iz nepalatalne deklinacije. U instrumentalu singulara je nastavak -o:m iz nepalatalne deklinacije imenica muškog roda.

Po a-deklinaciji dekliniraju se sve ostale imenice na -a kao: *sl'ú:ga, j'apa* i sl. Imenica *d'oba* (»kraći vremenski period, trenutak« – *č'ekam te od nek'e: dob'e:, d'oba je*) deklinira se po ovoj deklinaciji dok je imenica *d'o:ba* (»duži vremenski period, vremenski period u odnosu na tok godine« – *f t'o: d'o:ba godin'e:, n'o:vo d'o:ba*) indeklinabilna i srednjeg je roda. Po i-deklinaciji deklinira se imenica *d'o:b* (»godine života, starosti« – *'o:n je moj'e: d'obi*).

Imenice ove promjene prema pravilu u dativu i lokativu singulara ne sibilariziraju osnovu: *n'ogi, t'ú:gi, mot'iki, b'i:lki, k m'a:jki*.

U Gsg imamo nastavak -e:, koji je dug, pa je prema pravilu o naglasku naglasak uvijek, beziznimno, na njemu: *žen'e:, ru:k'e:, brig'e:, nog'e:, tu:g'e:, motik'e:, ci:rkv'e:.* Kod imenica koje imaju dugi naglašeni osnovni vokal dužina ostaje nakon pomicanja naglasaka na nastavak. Imenice koje već u nominativu imaju prednaglasnu dužinu zadržavaju je i u genitivu: *vo:rníc'e: (Nsg vo:rn'ica), gov'e:đin'e: (Nsg gov'e:đ'ina), pre:lád'e: (Nsg pre:l'ada)*.

Dativ i lokativ imaju izjednačen nastavak -i. Imenice tipa *n'oga, v'oda, z'ēmļa* mogu u DLsg imati i kratki i dugi akcenat: *n'ogi/n'o:gi, v'odi/v'o:di*. Samo dugi akcenat u DLsg imaju imenice tipa *'iža, p'aša (f'i:ži, p'a:ši)*. Imenice tipa *ž'ena, s'eštra* imaju jednak kao i u nominativu: *ž'eni, s'eštri*. Isto je i s imenicama kao što su *jab'úka, jag'oda: na jab'úki, jag'odi*.

Akuzativ završava na -ú i akcenatski se uglavnom ne razlikuje od nominativa: *ž'enú, gl'a:vú, r'ú:ku, jag'odú*. Kod imenica tipa *v'oda, z'ēmļa, n'oga* može doći do duljenja ako je pred akuzativom prijedlog *v* pa uz *v'odú, z'ēmľú, n'ogu* imamo *vú v'o:đú, v z'e:mlú, v n'o:gh*. S drugim prijedlozima običniji je akuzativ s kratkim akcentom: *za v'odú, po z'ēmľú, na n'ogu, pred n'ogu*.

Vokativ općih imenica, kao i u o-deklinaciji, uglavnom je morfološki izjednačen s nominativom: *v'oda, gl'a:va, br'iga, j'ú:va*. Imenice koje označavaju rodbinske odnose i hipokoristici ženskih osobnih imena mogu imati vokativni nastavak -o: *m'amo, m'a:jko, č'ečo, str'ino, v'úno, t'ečo, b'ačo, j'apo (b'ača i j'apa dekliniraju se po a-deklinaciji). J'ano, M'aro, T'ečo, R'ozo, B'aro, Št'efo (vokativ imena Št'e:f i Št'e:fa),*

Kr'isto, Tr'ezo, J'usto. Imena kao *S'aña, N'a:da, Zl'ata* također mogu imati poseban oblik vokativa: *S'año, N'ado, Zl'ato*. Poseban oblik vokativa hipokoristika nalazimo i u nekim drugim podrazvskim govorima.¹¹ Imenice kao *r'ú:ža, d'ú:ša* mogu imati vokativ na -o kada se odnose na osobu: *r'úžo m'oja, 'odi s'im, d'ú:šo dr'a:ga*. Sve ove imenice imaju i vokativ koji je morfološki jednak nominativu: *m'ama, j'apa str'ina, j'e:la, Tr'e:za, B'a:ra*. Akcenat im je u tom slučaju jednak nominativnom. Hipokoristici osobnih imena koji imaju poseban oblik vokativa u pravilu pokraćuju akcenat ako je u nominativu dug: *R'o:za/R'ozo, M'a:ra/M'aro, J'a:lža/J'alžo, N'a:da/N'ado*. Vokativ hipokoristika (*R'ozo, K'ato, J'ano*) u ekspresivnoj je upotrebi, pojavljuje se kad se nekoga oštrije doziva, zapovijeda ili se izražava ljutnja ili negativni stav prema osobi kojoj se obraća. Hipokoristici ženskih osobnih imena imaju karakteristični oblik vokativa na -ek: *K'atek, J'aneč, B'areč, J'alžek, L'úček, M'areč*. Ti oblici imena pojavljuju se samo u vokativu, ostalih padeža nema, za razliku od muških imena na -ek koja se dekliniraju (Nsg *Fr'anceč, Gsg Fr'anceka, Vsg Fr'anceč, Isg Fr'ancekom*).

Instrumental imenica a-deklinacije ima nastavak -o:m, koji je po pravilu uvijek naglašen: *žen'o:m, zeml'o:m, jabúk'o:m, ko:ž'o:m, gla:v'o:m, ru:ž'o:m*, bez obzira na to kakav naglasak imenica ima u nominativu.

Nominativ plurala ima nastavak -e, a akcenat je jednak Nsg: *r'ibę, b'abę, ž'ęęę, b'a:pkę, sto:ln'icę*.

U genitivu plurala prevladava nastavak -0. Kod imenica kojima osnova završava na kratak vokal, taj se vokal produžuje, tako da imamo: *b'ú:v, r'i:b, kr'a:v, n'o:g, jab'ú:k, košć'i:c, la:stav'i:c*. Imenice kojima osnova završava konsonantskim skupom obično dobivaju nastavak -i: *bir'k'i:, bręskv'i:, vi:šń'i:, rušk'i:, sukn'i:, meł'i:, zemł'i:, dešk'i:, čizń'i:, gúsk'i:*. Neke od ovih imenica mogu imati i morphem -0. U tom se slučaju u konsonantski skup umeće -e, a osnovni vokal produžuje: *d'e:šęk, r'ú:šęk, g'ú:šęk*. Imenica *br'ęska* gubi v: *br'e:šęk*. Nastavak -i: u Gpl imaju i imenice kojima je posljednji ili jedini vokal osnove dug: *gla:v'i:, šve:l'i:, prima:l'i:, zi:m'i:, še:v'i:, púke:t'i:* (Nsg *púk'e:ta* »buket«).

Nastavak -i: je uvijek naglašen: *sęstr'i:, no:šńi:, bra:n'i:, zi:m'i:*.

Oblici za LIpl izjednačili su se s dativnim nastavkom -a:m, pa imamo Lpl: *na mekot'a:m, na krav'a:m, po grab'a:m, na sta:vic'a:m* te Ipl: *z gla:v'a:m, z mrež'a:m*. Međutim, imamo još jedan podsustav, u kojem lokativ nije izjednačen s dativom, nego ima stari nastavak -a:j (< -ahъ): *po za:bav'a:j, f skúl'a:j, na zúbač'a:j, po grab'a:j, na ograd'a:j, na mekot'a:j*. Nastavak instrumental-a-ami gotovo se potpuno izgubio te se vrlo rijetko mogu naći oblici kao: *z vęsl'ami, z rúk'ami*. Akcenat je u DLIpl uvijek na nastavku: *dekl'a:m, žen'a:m, na livad'a:m, z jabúk'a:m*.

Akuzativ i vokativ množine morfološki i akcenatski su izjednačeni s nominativom: *bođ'l'ikę, č'izńę, koša:r'icę, br'ęskvę*.

Oblici uz brojeve 2, 3, 4 jednaki su Npl *dv'e: ž'ęęę so d'ošlę, pr'odal sęm tr'i:*

¹¹ Franjo Fancev, Beiträge zur serbokroatischen Dialektologie, Archiv für slavische Philologie 29, Berlin, 1907, str. 367: »Bei weiblichen Namen kennt der Dialekt von Virje (für andere Dialekte ist uns das nicht bekannt) besondere Form für Vokativ, mit einer anderen Quantität als in der Form für Nominativ; bei einigen ist die Form für Nom. sehr ungewöhnlich, so daß wir diese Formen als Kosenamen betrachten könnten, z. B. Märo (Mära ist in Virje nicht üblich, man hört es aber in ironischer Bedeutung), Kāto (Kāta dasselbe wie bei Mära); Dōro (Dōra, übliche Form), so auch Bāro (Bāra), Jālžo (Jālža), Jāno (Jāna), Jēvo (Jēva) usw. in gleicher Weise werden gebraucht auch masc. Miško (*Miška), Gjūro (neben Gjūro und Gjūra) Jōžo (*Joža), Štēfo (*Štēfa) usw.«

z'emle, čet'iri ambr'e:le, a uz brojeve od pet na dalje imamo Gpl: *'imam p'e:t kr'a:v*, *š'e:st šib'i:c*, *p'et gla:v'i:*.

3.1.3. I-deklinacija

Jednina	Množina
N-Ø	-i
G-i	-i:
D-i	-ja:m, (-jami), -a:m
A-Ø	-i
V-Ø	-i
L-i	-ja:m, (-jami), -a:m
I-jo:m, -o:m	-ja:m, (-jami), -a:m

Po i-deklinaciji sklanjaju se imenice ženskog roda koje završavaju morfemom -Ø. Izuzetak je imenica *m'ater*, koja ima promjenu *m'ater*, *mater'e:*, *mat'eri*, *m'ater*, *m'ater*, *mat'eri*, *mater'o:m*: plural: *mat'erē*, *mat'e:r*, *mater'a:m*, *mat'erē*, *mat'erē*, *mater'a:m*, *mater'a:m*. Imenica *č'e:r* deklinira se po i-promjeni: *č'e:r*, *č'e:ri*, *č'e:ri*, *č'e:r*, *č'e:r*, *č'e:ri*, *čerj'o:m*: plural: *č'e:ri*, *č'e:ri*, *čerj'a:m*, *č'e:ri*, *č'e:ri*, *čerj'a:m*, *čerj'a:m*. Po a-deklinaciji dekliniraju se imenice: *gr'a:na*, *str'a:na*, *kl'ú:pa* (Gsg *gra:n'ē:*, *stra:n'ē:*, *klú:p'ē:*), a po i-deklinaciji imenice: *gr'a:n*, *str'a:n*, *kl'ú:p* (Gsg *gr'a:ni*, *str'a:ni*, *kl'úpi*).

U imenica i-deklinacije imamo ujednačenost gramatičkih morfema, međutim, distinkcija pojedinih padeža može se ostvariti prozodijskim sredstvima: Gsg *k'osti*, *kl'eti*, *m'asti*, *z'obi*: DLsg *k'o:sti*, *kl'ē:ti*, *m'a:sti*, *z'o:bi*. U Gpl imamo fiksiran akcenat na gramatičkom morfemu bez obzira kakav akcenat inače ima imenica: *rē:č'i:*, *stra:n'i:*, *ce:v'i:*, *noč'i:*, *kost'i:*, *koko:š'i:*, *ra:l'i:*, *ni:t'i:*.

Isg uglavnom ima nastavak -jo:m: *rečj'o:m*, *lasj'o:m*, *kleť'o:m*, *kostj'o:m*, *pečj'o:m*, rijetko ima -o:m: *kokoš'o:m*, *peč'o:m*. Te imenice imaju i dublete *kokošj'o:m*, *pečj'o:m*. Nastavak -jo:m u nekim slučajevima jotira osnovu: *smrč'o:m*, *strañ'o:m*, ali u većini ona ostaje nepromijenjena: *boleštj'o:m*, *setj'o:m*, *latj'o:m*, *mastj'o:m*. U imenicama kojima osnova završava konsonantima p, b, v, m, stapanjem »epentetskog« l i j u -jo:m dobivamo nastavak -lo:m: *klúpl'o:m*, *zobl'o:m*, *čevl'o:m*, *brvl'o:m*, ali govori se i *zobj'o:m*. U Isg akcenat je fiksiran na nastavku.

Dpl *lažj'a:m*, *lasj'a:m*, *raľj'a:m*, *boleštj'a:m*, Lpl *rečj'a:m/rečj'ami*, *nitj'a:m*, *brvl'a:m*, Ipl *kostj'a:m*, *zapovedj'a:m*, *latj'a:m*, *nitj'a:m*, *setj'a:m/setj'ami*, *lažj'a:m/lažj'ami*. Pronašla sam samo jedan leksem koji u DLIpl dobiva nastavak -a:m: *kokoš'a:m*.

3.2. Pridjevi

Nastavci pridjevske promjene

Jednina		
Muški rod	Ženski rod	Srednji rod
N-Ø, -i	-a	-o, -ē
G-oga, -ęga	-ę	-oga, -ęga
D-omú, -ęmú	-oj, -i	omú, -ęmú
A-oga, -ęga	-ú	=N

V=N	=N	=N
L- <i>ę</i> :m	-o:j, -i	- <i>ę</i> :m
I- <i>ę</i> :m	-o:m	- <i>ę</i> :m
Množina		
N-i	- <i>ę</i>	-a
G-i:	-i:	-i:
D- <i>ę</i> :, (- <i>ę</i> :m)	- <i>ę</i> :, (- <i>ę</i> :m)	- <i>ę</i> :, (- <i>ę</i> :m)
A- <i>ę</i>	- <i>ę</i>	=N
V=N	=N	=N
L- <i>ę</i> :, (- <i>ę</i> :m)	- <i>ę</i> :, (- <i>ę</i> :m)	- <i>ę</i> :, (- <i>ę</i> :m)
I- <i>ę</i> :, (- <i>ę</i> :m)	- <i>ę</i> :, (- <i>ę</i> :m)	- <i>ę</i> :, (- <i>ę</i> :m)

Morfološki različiti određeni i neodređeni oblici pojavljuju se samo u nominativu opisnih pridjeva. Kategorija neodređenosti i određenosti izražava se nastavcima: -*Ø*, -i: *l'ę:p*, *l'ę:pi*, *n'o:v*, *n'o:vi*, kvantitetom: *grb'ava*, *grb'a:va*, *vel'ika*, *vę:l'ika* ili promjenom akcenta i nastavkom istovremeno: *d'ębel*, *dęb'ę:li*, *s'irov*, *sir'o:vi*. U Npl se opreka izražava kvantitetom: *m'asni*, *m'a:sni*, *dęb'ę:le*, *dęb'ę:le*, *gür'avi*, *gür'a:vi*. U ostalim oblicima imamo samo nastavke određene promjene. Upotreba određenih i neodređenih likova pridjeva nije potpuno razgraničena. U nekim pozicijama može se pojaviti i jedan i drugi oblik. Međutim, zamjena je jednosmjerna, određeni oblik može doći na mjesto neodređenog, ali ne i obrnuto: *koi'i: ję č'ovek d'ošel* – *dęb'ę:li, k'akov ję p'ę:vęc* – *d'ębel/dęb'ę:li*.

Pridjevi u predikativnoj upotrebi pojavljuju se pretežno u neodređenom obliku: *dęč'o:k ję r'udast*, *p'ę:vęc ję l'ę:k*. Međutim ti oblici mogu biti zamijenjeni određenim: *dęč'o:k ję rad'a:sti*, *p'ę:vęc ję l'ę:ki*. U atributnoj upotrebi pojavljuje se određeni oblik: *cr'l'ę:ni st'o:l'niak*, *vę:l'iki č'ovek*, *dęb'ę:li m'a:čęk*. Uz pokazne zamjenice redovito dolazi određeni oblik: *ov'a:j ž'ų:ti l'onęc*, *t'a:j l'ę:pi pl'o:t*, *on'a:j vę:l'iki r'a:st*.

Pridjevi na -*ji*, -*ni*, -*šni*, -*ski*, -*či* imaju samo određeni oblik: *dęl'a:tni*, *smęs'n'i*, *m'i:šji*, *lis'i:čji*, *den'e:šni*, *ma:jst'orski*, *s'ę:lski*, *šiv'a:či*, *čkom'ę:či* (*čkom'ę:či č'ovek* »šutljiv čovjek«). Tu spadaju i gradivni pridjevi na -*ni*, -*ęni* koji izriču od čega je što: *st'o:l ję dr'v'ę:ni*, *'oblok ję stękl'ę:ni*, *žęl'ę:zni kot'a:č*. Ako se radi o prenesenom značenju, gradivni pridjevi imaju i neodređeni oblik: *j'oko ję stękl'ęno*, *k'aj si t'ak d'r'vęn*, *d'ękla ję mędv'ęna*.

Samo neodređeni oblik imaju pridjevi izvedeni sufixsima -*ov*, -*ęv* i -*in*: *br'atov*, *Iv'anov*, *v'ų:čęv*, *l'ovčęv*, *s'ęstrin*, *m'amin*, *j'apin*.

U DLsg ženskog roda uz češći nastavak -*oj* može se pojaviti i dubletni -i: *l'ę:pi d'ękli*, *v dęg'a:čki s'ųkų*, *f t'o:pli v'o:di*, *f slep'ački šk'o:li*, što je utjecaj imeničke promjene ženskog roda.

DLIpl svih rodova obično ima kraći oblik -*ę*:, završno -*m* se rjeđe pojavljuje, obično kada imamo eliptičnu sintagmu pridjeva bez imenice: *s kakov'ę: si se to č'ovek'ę: razgov'a:rjal* – *stransk'ęm*.

3.2.1. Komparacija pridjeva i priloga

Komparativ pridjeva se izražava:

a) nastavcima -*ši*, -*ę:ši*: *m'ę:k* – *m'ękši*, *dr'a:g* – *dr'akši*, *l'ę:p* – *l'ępši*, *okr'ętęn* – *okrętn'ę:ši*, *s'irov* – *sir'ov'ę:ši*.

b) istim nastavcima i alternacijom leksema: *v'isok* – *viš'ē:ši*, *n'izek* – *niž'ē:ši*, *gl'ibok* – *glibl'ē:ši*, *sk'úp* – *skúpl'ē:ši*.

c) nastavkom *-jši* i alternacijom leksema: *ml'a:d* – *ml'ajši*, *kr'a:tək* – *kr'ajši*, *sl'adək* – *sl'ajši*.

d) supletivnim leksemom i nastavkom *-ši*: *d'ober* – *b'olši*, *m'a:li* – *m'enši*, *v'elik* – *v'ekši*. Komparativ pridjeva *d'ober* može imati i oblik *b'orši*, u kojem imamo disimilaciju $l > r$.

Komparativ priloga se tvori:

a) najčešće nastavkom *-ē*; *t'r:do* – *trd'ē*; *ž'ú:to* – *žút'ē*; *gl'asno* – *glasn'ē*; *n'a:glo* – *nagl'ē*; *vēs'elo* – *vēsēl'ē*.

b) nastavkom *-šē*: *j'a:ko* – *j'akšē*, *m'eko* – *m'ekšē*, *l'eko* – *l'ekšē* (ima i oblik *l'ēžē*), *l'e:po* – *l'epšē*.

c) nastavkom *-jšē* i alternacijom leksema: *ml'a:do* – *ml'ajšē*, *kr'a:tko* – *kr'ajšē*, *sl'atko* – *sl'ajšē*.

d) supletivnim oblicima: *d'obro* – *b'olē*, *d'osta*, *p'úno* – *v'išē*, *m'alo* – *m'enē*, *vēl'iko* – *v'ekšē*.

Superlativ priloga tvori se također prefiksom *naj-* i komparativom priloga: *najvredn'ē*; *najbēl'ē*; *najtrd'ē*; *najj'akšē*, *najv'ekšē*, *najkr'ajšē*, *najml'ajšē*, *najsl'ajšē*, *najl'ēžē*.

3.3. Zamjenice

Lične zamjenice *j'a:*, *t'i:* i povratna zamjenica *s'ēbē* imaju oblike kao i imenice a-deklinacije, osim što im je akuzativ jednak genitivu: *N'j'a:*, *G m'ēnē* (*mē*), *D m'ēni* (*mī*), *A m'ēne* (*mē*), *V –*, *L m'ēni*, *I m'ēnom*; *N –*, *G s'ēbē* (*sē*), *D s'ēbi* (*si*), *A s'ēbē* (*sē*), *V –*, *L s'ēbi*, *I s'ēbom*. Međutim, naglasak zamjenica drugačiji je nego u imenica. U imenica je naglasak Gsg i Isg fiksiran na nastavku (*žen'ē*; *žen'o:m*), a u zamjenica je na osnovi: *m'ēne*, *s'ēbē*, *m'ēnom*, *s'ēbom*. Iza prijedloga koji traže akuzativ obično stoje kraći oblici *mē*, *tē*, *sē*. U tom slučaju naglasak prelazi na prijedlog pa imamo: *d'ošel jē p'o: mē*, *B'a:ra el' očeš'iti z'a: mē*, *s'ē: z'l'o: jē d'ošlo n'a: tē*, *z'a: sē n'emrēm r'ēči da sēm d'obro pr'ēšel v'živ'otū*. Ako imamo puni oblik, akcenat je na zamjenici: *po m'ēnē*, *za s'ēbē*, *na t'ēbē*.

Zamjenice *m'í:*, *v'í:* imaju slijedeće oblike: *N'm'í:* *G n'a:s* (*nas*), *D n'a:m* (*nam*), *A n'a:s* (*nas*), *V –*, *L n'a:m*, *I n'a:m*; *N v'í:*, *G v'a:s* (*vas*), *D v'a:m* (*vam*), *A v'a:s* (*vas*), *V –*, *L v'a:m*, *I v'a:m*. U instrumentalu se vrlo rijetko mogu pojaviti oblici *v'ami*, *n'ami*.

Zamjenica za 3. lice *'o:n*, *'ona*, *'ono* deklinira se po pridjevskoj deklinaciji. Može dobiti protetsko *j* pa imamo u jednini *j'o:n*; *j'ona*, *j'ono*, a u množini *j'oni*, *j'one*, *j'ona*. U lokativu sg. m. i s. roda češći je oblik *na n'ē:m* koji je izjednačen s instrumentalom, ali se može pojaviti i dativni oblik *na n'ēmū*. Puni naglašeni oblik zamjenice u Asg ž. r. je *n'ú:*, a nenaglašeni je *jū* ili *ú*: *vi:dim jū*, *str'ašno sēm ú im'ala r'a:d*. Gpl ima za sva tri roda oblik *ní*: *prēd n'í: jē d'ošel*, *od n'í: sēm dob'ila kok'r'ú:za*, nenaglašeno *jēv*, *ēv* i *i* (nastalo od *ih*): *d'osta mī jēv jē*, *n'ē:ma ēv v'išē*, *s'ad i v'išē n'ē:ma*. Dpl ima puni oblik *nēm'a:* i nenaglašene oblike *jēm* i *ēm*: *'idēm k nēm'a:*, *sēj'eno jēm jē*, *k'ú:pil sēm ēm bicikl'ina*. U Apl imamo *n'ē:*. Kad ispred stoji prijedlog, naglasak, kao i u Asg, prelazi na njega: *'idēm p'o: nē n'ēk doj'o: dom'a:*. Nenaglašeni oblik je *jē* i *ē*: *nē v'í:dim*

jē, ot'išli so, d'ok sēm ē ček'ala. U LIpl imamo *ñem'a: tk'o: do n'ejov t'a:j po ñem'a:, n'ēmřš rač'u:n'ati ž ñem'a:.*

Posvojne zamjenice *m'o:j, tv'o:j, sv'o:j* mijenjaju se po pridjevskoj promjeni. Imaju kontrahirane oblike u Nsg ž. i s. roda: *m'a: č'er mi je r'ekla, gd'e: je t'o: m'e: d'e:tē, Gsg m, ž. i s. roda: t'o: je m'e:ga br'ata, n'e:ma m'e: Maric'e:, tv'e:ga m'esta.* Dsg m. i s. roda: *m'e:mú, tv'e:mú, sv'e:mú,* Dsg ž. *m'oji, tv'oji, sv'oji, k'aj je t'a: t'eca natuk'ala m'oji m'ami.* U Npl ž. i s. roda također dolazi do kontrakcije pa imamo: *m'e: dekl'e:, tv'a: kol'ena.* Lsg m. i s. roda ima instrumentalni oblik: *po moj'e:m rač'ú:nú,* rjeđe dativni: *moj'e:mú.* U Gpl svih triju rodova češće dolaze kraći oblici: *moj'i:, tvoj'i:, svoj'i:* od dužih: *moj'ejov, tvoj'ejov, svoj'ejov.* DLI pl imaju oblike: *moj'e:(m), tvoj'e:(m), svoj'e:(m).*

Zamjenica *n'ejov* ima ovu promjenu za m. i s. rod: N *ñegov, G ñegv'o:ga, D ñegvo:mú, A ñegv'o:ga, V –, L ñegv'e:m, I ñegv'e:m* ž. roda: N *n'egva, G negv'e:, D ñegv'o:j/n'egvi, A n'egvu, V –, L ñegv'o:j/n'egvi, I ñegv'o:m,* plural m. r. N *n'egvi, G ñegv'o:ñegv'ejov, D ñegv'e:(m), A n'egve, V –, L ñegv'e:(m), I ñegv'e:(m).* Kao *n'egov* dekliniraju se i zamjenice *na:š, v'a:š, n'e:zin/n'e:jin, n'ejov,* kao i pokazne zamjenice *ov'a:j, t'a:j, on'a:j* te odnosno-upitne zamjenice *koj'i:, č'iji i njihove složenice n'ekoj'i:, n'ikoj'i:, s'ačiji, n'ičiji.* Oblici zamjenice *t'a:j* vrlo često u govoru dobivaju protetsko o: za *'oto k'ak sē je tk'alo za 'oto sē je privē:z'alo, od ot'ejov ž'e:n, k ot'e: čovek'e: 'idēm, na ot'em pl'o:tú.*

Kod složenih zamjenica npr. *s'akoji, s'ačiji, n'ičiji, s'akakov, n'ikakov* imamo naglasak na trećem slogu od kraja riječi što je izuzetak od pravila o dva posljednja naglašena sloga.

Upitna zamjenica za neživo *k'aj* ima alternacije *k'ej i k'e: J'a:na k'aj d'elaš, k'ej sē s'r:diš, ēl si k'e: kú:p'ila,* a isto tako i njene složenice: *n'ekaj/n'ekēj/n'ekē, s'akaj/s'akēj/s'akē, n'ikaj/n'ikēj/n'ikē.*

3.4. Brojevi

Broj *j'eden* mijenja se po pridjevskoj deklinaciji. Ima za sva tri roda posebne oblike. Ženski i srednji rod u singularu, a sva tri roda u pluralu imaju dublete: *j'edna/j'ena, j'edno/j'eno, j'edni/j'eni, j'edne/j'edne, j'edna/j'ena.* Upotrebljava se i u značenju neodređene zamjenice.

Broj *dv'a:* ima u nominativu i akuzativu oblik za ženski rod:

N dv'a:	dv'ē:
G dv'ejov	
D dv'e:m	
A dv'a:	dv'e:
L dv'e:m, dv'emi	
I dv'e:m, dv'emi	

Brojevi *tr'i:* i *čet'iri* mijenjaju se ovako:

N tr'i:	čet'iri
G tr'ejov	četir'ejov
D tr'e:m	četir'e:m
A tr'i:	čet'iri
L tr'e:m, tr'emi	četir'e:m, četir'emi
I tr'e:m, tr'emi	četir'e:m, četir'emi

Brojevi od *p'ē:t* nadalje ne dekliniraju se. *Jēden'a:jst*, *dvan'a:jst*, *trin'a:jst* i dalje imaju naglasak na ultimi. Za broj 20 imamo dva oblika *dva:d'ēšet* i *dv'a:jst*. *Tri:d'ēšet* ima naglasak kao i *dva:d'ēšet*, a brojevi *četrdes'ē:t*, *pedes'ē:t* i dalje na ultimi. Kod stotica koje imaju više od dva sloga naglasak je dalje od pretposljednjeg: *čet'iristo*, *s'ēđemsto*, *'osemsto*, *d'ēvjesto*. *Il'ada* se deklinira kao imenica ž. r. po a-deklinaciji.

Redni brojevi dekliniraju se po pridjevskoj deklinaciji: N *p'r:vi*, G *pr:v'oga*, D *pr:v'omú*, A *pr:v'oga*, V –, L *pr:v'ē:m*, I *pr:v'ē:m*, plural: N *p'r:vi*, G *pr:v'i:/pr:v'ejov*, D *pr:v'ē:m*, A *p'r:ve*, V –, L *pr:v'ē:m/pr:v'ēmi*, I *pr:v'ē:m/pr:v'ēmi*. Isto tako se mijenjaju i ostali brojevi npr. *dr'ūgi*, *t'rē:či*, *čet'r:ti*, *p'ē:ti*, *jēden'a:jsti*, *dvan'a:jsti*, *dvades'ē:ti*, *trides'ē:ti*, *st'o:ti*, *dvest'o:ti*, *tristo'o:ti*, *ilād'i:ti*.

Oblici zbirnih brojeva su *dv'o:je*, *tr'o:je*, *četo'o:ro*, *pet'o:ro*, *šest'o:ro*, a mijenjaju se kao redni.

Brojne imenice se samo naglaskom razlikuju od onih u hrvatskom književnom jeziku: *đvoj'ica*, *troj'ica*, *čtvoor'ica*, *petor'ica*, *šestor'ica*.

3.5. Glagoli

Od glagolskih kategorija zadržali su se oblici koji su tipični za većinu kajkavskih govora. Supin se razlikuje od infinitiva. Futur se izražava prezentom glagola ili se tvori participom pf. II. i svršenim prezentom glagola *b'iti*. Aorist i imperfekt su nestali. Tragove aorista vidimo jedino u sačuvanom obliku *r'ēko*, koji se danas upotrebljava u ekspresivnoj funkciji. Od participa zadržali su se particip perfekta II. (*-l*, *-la*, *-lo*), i particip pasivni (*-n*, *-en*, *jēn*, *-vēn*, *-t*). Particip prezenta i pluskvamperfekt rijetko se pojavljuju.

3.5.1. Supin

Supin se kao i u većini kajkavskih govora zadržao kao glagolska kategorija i morfološki se, a često i akcenatski, razlikuje od infinitiva. Završava nastavcima *-t*, *-č*, a dolazi uz glagole kretanja: *p'ē:mo br'a:t kokr'ū:za*, *id'ēmo vl'ē:č k'o:la z grab'ē: 'odi v'ēč j'ēmpūt n'ēkaj d'elat*. U govoru Sesveta imamo jednu posebnost, a to je da se supin razlikuje od infinitiva samo kod nesvršenih glagola. Svršeni glagoli imaju supin izjednačen s infinitivom: *id'ēmo si n'ēkaj pop'iti*, *'odi mi pom'ogni d'iči vr'ēčū*, *'idi povl'ē:či v'ū:žē*, *p'ē:mo pobr'ati kokr'ū:za*, *doj'ēmo ti-pom'oči*. Prozodijski se supin od infinitiva razlikuje:

a) promjenom kvantitete: *sp'ati* – *sp'a:t*, *br'ati* – *br'a:t*, *p'iti* – *p'i:t*, *štr'iči* – *štr'i:č*, *j'ēsti* – *j'ē:st*, *gr'isti* – *gr'i:st*

b) promjenom mjesta akcenta: *dēl'ati* – *d'elat*, *čit'ati* – *č'itat*, *mē:š'ati* – *m'ē:šat*, *kop'ati* – *k'ōpāt*, *kva:r'iti* – *kv'a:rit*, *kūp'voti* – *kūp'ūvat*, *glad'voti* – *glad'ūvat*, *mē:s'iti* – *m'ē:sit*.

Infinitiv i supin nekih glagola se razlikuju samo morfološki, akcenat im ostaje neizmijenjen: *vl'ē:či* – *vl'ē:č*, *l'ē:či* – *l'ē:č*, *t'ū:či* – *t'ū:č*.

3.5.2. Infinitiv

Infinitiv ima nastavak *-ti* ili *-či*. Glagoli II. vrste koji u književnom jeziku imaju infiks *-nu-* u govoru Sesveta imaju *-no-*: *ton'oti*, *pogin'oti*, *razgrn'o:ti*, *vi'kn'oti*, *plavn'oti*, *kin'o:ti*, *svin'o:ti*, *privin'o:ti*.

Glagoli VI. vrste umjesto infiksa *-ova-* koji imamo u hrvatskom književnom

jeziku imaju -*úva*:- *kúpŭv'ati*, *mirŭv'ati*, *gladŭv'ati*, *veřŭv'ati*, *na:predŭv'ati*, *ra:zlikŭv'ati*, *darŭv'ati*.

3.5.3. Prezent

Nastavci za prezent:

Jednina	Množina
1. -m	1. -mo
2. -š	2. -(s)tę
3. -Ø	3. -o:, -jo, -do:, -ę:

Primjeri:

Jednina

1. ži:v'ëm	p'erëm	ot'ijëm	zvon'i:m	k'opam
2. ži:v'eš	p'ereš	ot'ijęš	zvon'i:š	k'opaš
3. ži:v'e:	p'erę	ot'iję	zvon'i:	k'opa

Množina

1. ži:v'ëmo	për'ëmo	otij'ëmo	zvon'i:mo	kop'amo
2. ži:v'eęę	për'eęę	otij'eęę	zvon'i:tę	kop'atę
3. ži:v'ejo	për'o:	otij'o:	zvon'e:	kop'ajo
		oti:d'o:		

Glagoli ži:v'ëti, star'ëti i sl. u prezentu imaju nastavke -e:m, -e:š, -e: ži:v'e:m, ži:v'e:š, star'e:m, star'e:š, star'e:, star'e:mo, star'e:tę, star'e:.

U 1. licu jednine nastavak -*ŭ* ima samo glagol št'ëti: 'očŭ

U 3. licu množine imamo nastavke -o: -jo, -do:, -ę:. Ovdje je, kao i kod glagola II. vrste, nekadašnji vokali *q prešao u o umjesto u ŭ kao u ostalim pozicijama.

Atematski glagoli u 2.1. množine imaju nastavak -stę ili -tę.

b'iti: j'ęšem, j'ęsi, j'e:, j'ęsmo, j'ęstę, j'ęso

poved'ati: pov'e:m, pov'e:š, pov'e:, pov'e:mo, pov'e:tę, poved'o:

j'ęsti: j'ę:m, j'ę:š, j'e:, j'ę:mo, j'ę:tę, jęd'o:

d'ati: d'a:m, d'a:š, d'a:, d'a:mo, d'a:tę, dad'o:

'iti: p'e:m, p'e:š, p'e:, p'e:mo, p'e:tę, pęd'o:

Glagol m'oči umjesto -že- ima -re-: m'ore:m, m'oreš, m'ore, mor'ëmo, mor'eęę, mor'o:.

U prezentu nekih glagola dolazi do duljenja osnovnog vokala, odnosno imamo metatonijski cirkumfleks: *vidim*, *pijem*, međutim metatonija može i sasvim izostati ili se pojavljuju dubletni oblici: *čŭjem/čŭjem*, *kŭpŭjem/kŭpŭjem*.

3.5.4. Imperativ

Za 1. lice jednine i množine nema posebnih oblika za imperativ nego se on izražava opisno: 'idęm si pop'iti, id'ëmo n'ękaj poj'ęsti, si den'ëmo n'ękaj v z'ŭbę.

U 3.1. sg. i pl. imamo nęk+prezent: nęk 'idę, nęk sp'i:, nęk k'ŭva, nęk ot'iję, nęk kop'ajo, nęk sę obľe:č'o:, nęk r'a:nę.

Nastavci za 2.1. sg. i pl. su:

- a) -i, -itę
- b) -j, -jtę
- c) -Ø, -tę

Primjeri:

1. *gl'ę:di, glę:d'itę, n'osi, nos'itę, p'ęri, pęr'itę, k'o:si, ko:s'itę, pr'osi, pros'itę.*
2. *š'i:vaj, š'i:v'ajtę, k'opaj, kop'ajtę, č'ękaj, čęk'ajtę, p'i:j, p'i:jtę, pl'e:j, pl'e:jtę, d'a:j, d'ajtę.*
3. *s'e:j, s'e:jtę, l'a:j, l'a:jtę, č'ų:, č'ųtę.*

Množina glagola I. do IV. vrste nema tipični kajkavski nastavak *-ete* nego dolazi samo *-itę*.

Kod nekih glagola dolazi do sinkretizma prezentskih i imperativnih oblika npr. *n'osi, nos'itę, pr'osi, pros'itę, v'osi, voz'itę*. Glagoli kao *kos'iti, glę:d'ęti* i sl. morfološki su izjednačeni u prezentu i imperativu, ali se akcenatski razlikuju: prez. *kos'i:, kos'i:itę, ględ'i:, ględ'i:itę*, imp. *k'o:si, ko:s'itę, gl'ę:di, glę:d'itę*.

Glagoli IV. razreda I. vrste imaju u osnovi $\check{c} < k$: *p'ęci, pęč'itę, r'ęci, ręč'itę, s'ę:či, sę:č'itę*.

Atematski glagoli *j'ęsti, pověd'ati, vid'ęti* imaju imperativ: *j'ę:č, j'ęčtę, p'ověč, p'ověčtę, v'iš, v'ištę*.

3.5.5. Participi

Particip prezenta veoma se rijetko upotrebljava. Tvori se nastavcima *-č, -či: išęl ję z gor'i:c popevaj'ų:č, č'ověk i nę misl'ę:či r'ęčę k'aj nę tr'ęba*.

Participi često preuzimaju pridjevsku funkciju i ponašaju se kao pravi pridjevi.

Particip perfekta II. tvori se nastavcima *-l, -la, -lo, -li, -lę, -la: v'idęl, v'idla, v'idlo, v'idli, v'idlę, v'idla, š't'e:l, š't'ela, š't'elo, š't'ęli, š't'ęlę, š't'ęla, prišępn'ola, prišępn'olo, prišępn'oli, prišępn'olę, prišępn'ola*.

Participom perfekta II. tvore se složena vremena:

a) Futur

Futur se tvori svršenim prezentom glagola *b'iti* i participom perfekta II: *bųm ot'išęl v Z'a:gręb, bųm z'ųtra špr'ical gor'icę, b'ų:mo zgųb'ili*. Osim toga futur se izražava i prezentom glagola: *z'ųtra d'ojęm, dr'ųgi tųjędęn dęl'amo, f t'ork kop'amo kokr'ų:za, v'ųjda d'a: da:n'a: pober'ęmo, nast'ų:pam na pri:r'ędbi*.

b) Perfekt

Perfekt se tvori nesvršenim prezentom glagola *b'iti* i participom perfekta II: *sęm vas d'ošęl gl'ę:t, kop'ala sęm tr'i: da:n'a: i još n'ę: sęm zgoto:v'ila, n'ę:smo poględ'ali, z'ę:li so si d'osta p'iti*.

c) Kondicional I.

U svim licima tvori se oblikom *bi* i participom perfekta II: *bi n'ękaj š't'ęli, ęl bi don'ę:li, 'oni bi si poj'ęli, j'a: bi si l'ęęl – sęm tr'ų:dęn*.

d) Kondicional II.

Tvori se kondicionalom I. glagola *b'iti* i participom perfekta II: *'o:n bi bil ot'išęl al ga n'ę:so pų:s't'ili, b'ila bi plat'ila da ję im'ala š č'e:m, b'ili bi otpeł'ali da sę k'o:la n'ę:so strg'ala*.

e) Pluskvamperfekt

Tvori se perfektom glagola *b'iti* i participom perfekta II: *šem si b'il m'alo pr'evēč p'opil, b'aš šem si b'ila pril'egla*. Pluskvamperfekt ima istu sintaktičku funkciju kao i perfekt, jedino je stilski obilježen jer se rijetko upotrebljava.

Particip pasivni ima nastavke -n, -en, -jen, -i: *v'ūžgan, nam'azan, prēč'itan, vg'ašen, nam'i:rijen, p'okrit, vm'i:i, pr'ipit, s'emlet, pr'ibit, vgr'izhēn, zm'e:šen, zvl'ečen*.

4. ZAKLJUČAK

Govor Podravske Sestvete najistočniji je govor u podravskom dijalektu u kojem imamo pravilo o naglasku na posljednja dva sloga u riječi. Sestvete, Ferdinandovac, Kalinovac, Brodić te neka manja mjesta čine zasebnu skupinu u dijalektu u kojoj su praslavenski glasovi *q i *ʎ dali *u* (osim u nekim kategorijama).

Vokalski sustav čini šest razlikovnih jedinica:

i	u
ε	o
ɛ	a

Izgovor vokala *u* pomaknut je prema naprijed, sličan je njemačkom *ü*.

Jat je dao refleks *ε*, a etimološko *e i prednji nazal *ɛ u pravilu su dali *ɛ*, dok je poluglas dao dvojak rezultat: *ε* i *ɛ*.

Konsonantski sustav obuhvaća 24 fonema: p, t, k, b, d, g, f, s, š, h, v, z, ž, č, ʃ, ʒ, m, n, ŋ, l, j, r, j. Praslavenski skup *tj dao je č, a *dj je prešao u š. Skupovi *stj i *skj dali su šč, a *zdj žž.

U prozodiji razlikovnu funkciju ima kvantiteta, ostala prozodijska obilježja su fonološki irelevantna. Akcenat može stajati samo na posljednja dva sloga, i to na posljednjem samo onda ako je dug. Sve zanaglasne duljine su pokraćene. Ispred akcenta duljina može biti ostvarena na bilo kojem slogu. Enklitike ne utječu na promjenu mjesta akcenta. Osnovna jedinica za određivanje mjesta akcenta je morfološka, a ne akcenatska riječ. Metatonijski cirkumfleks ponekad se ne ostvaruje, pa umjesto njega imamo kratki akcenat ili cirkumfleks fiksiran na posljednjem slogu. S početnih slogova višesložnih riječi akcenat se pomaknuo na susjedni slog prema kraju riječi: *jāgoda > jagōda*.

U deklinaciji vokativ općih imenica uglavnom je izjednačen s nominativom (osim kod nekih imenica koje mogu imati poseban oblik vokativa: *k'ūme, br'ate* i sl.). Česti su oblici vokativa muških i ženskih hipokoristika: *Št'efo, M'aro, J'ano* i sl.

U glagola nema nekih većih posebnosti. Pojavljuju se oblici koji su tipični za većinu kajkavskih govora. To vrijedi i za pridjeve, zamjenice i brojeve.*

* Korekturu ovog priloga izvršila je autorica Jela Maresić.

Summary

PHONOLOGICAL AND MORPHOLOGICAL DESCRIPTION OF PODRAVSKE SESVETE SPEECH

The speech of Podravske Sesevete described in this paper is a Kajkavian dialect which belongs to the group of Podravina speeches for which the rule that the accent falls in the last two syllables holds. According to Ivšić's classification this speech belongs to the IV₈ group which is characterized by the fact that the accent can be moved towards the beginning of the word only till the penultimate syllable. The vowel system has six vowels (i, e, ē, y, o, a). The morphological system doesn't have any relevant characteristics different from other Kajkavian speeches